

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis Nider de ordine predicatorum

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Primu[m] capitulus tractat festa qual[it]er sunt celebra[n]da quare
instituta sunt [e]t de tra[n]sgressoribus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

V. I. q. 1. III.
 cōtra naturā stract^o pmissiōis v^l ob
ligatiōis pōt eē inhonestā duplici^l.
qz qñqz ē inhonestā z illicitā, nō soluz
fm se h^l etiāz in habitu die ad illud qd
pmitit. Verbi grā. Si aliqz dicit sic.
Promitto deo q si possum ppetrare
homicidiuz, ego in g^larū actionē dicit
faciā missam solennē. Qñqz do est in
honestā in se. h^l nō i habitu dñe ad p
missum. Verbi grā. Si qz dicat sic.
Promitto q si ptingat me peccare ie
iunabo vt dimittat mibi pctm cōmis
sum. Si pmo mō ē inhonestā, votūz
nō est obligatoriū. qz est p naturā pro
missiōis vel cōtractus. z p pñs tollit
obligatiōē. Et tale votū nō pōt im
pleri sine detrimento salutis, qz illud
qd pmissuz est reddit illicitū ex circū
stantia iformate in vouēdo z soluēdo
qz si aliqz soluat vt obligat^o ex p^lditio
ne z cōditio nō iformat sic ilico opoz
ter vt soluat ex motuo illicito, vt patz
in titulo qd ē pctm. Si scdo mō vide
licet q p^lditio inhonestā nō sit p natu
rā cōtractus, tūc extante cōditioe vo
tū ē obligatoriū. Ricb. tenet etiā in. ij.
mēbro. q nō licet vt vouēs se ieiuna
turū si occidat inimicū suū. **D**ub
tatur. x. vtrū si qz votū fecit d^o carnib^o
nō comedēdis z infirmē. Ita q a me
dicis d^o qz ē in piculo nisi carnib^o ve
scatur. z qz alit nō pōt enadere ifirmi
tate. Rñ. Dugl. xxxij. q. final. Nō so
lum talis de pcepto maioris etiā sine
pcepto pōt carnes comedē. qz ē causa
necessitatis. z in h^lmōi voto cōditio ta
cita fuisse videt. nisi necessitas coge
ret z pceptū maioris adesset. **D**ub
tatur. xi. A qbus tenet abstinerē qui
vout v^l cui inuictū ē ieiunare i pane
z aq. Rñ. De. pa. in. iij. dist. iij. Ab oī
bus ist^o tenet abstinerē videt. bro d^o
exp^lso d^o carnib^o v^l piscib^o. qñ sunt ni
tris p^ldensata. v^l p^lssana. vel burreta
ex suba p^lsoz extracta. qz h^lcc nō vidē

tur Vere aqñe. **D**ubitat. xij. an sacer
dos q tenet ex voto vel obediētia vel
penitentiā ieiunare vno die in pane z
z aq. an eadē die celebrans debeat su
mere vini p^lsiōne post sumptiōē d^o
calice ipsius eucharistie. Rñ. De. pa.
in. iij. dist. xij. qz d^o sumere vini p^lsiō
nē qñ nō ē aliā missāz celebratur? ipsa
die. vt d^o de p^lse. eadē pte. qz nec votūz
nec penitentiā nec obediētia d^o imuta
re ritum ecclesie ordinatiōes cōcilioz
Plura alia dubia vide in summis.
Quo ad tertiu norandū fm Tho. x
z ofis. q in voto pōt fieri irritatio di
spēsatio z cōmutatio. Rñ qz votū nō
est vinculu iniquitatis nec impeditiū
melioris boni. qz p charitate institutū
est. h^l sepe cōtingit qz qz malū venit z
z tunc est irritū. Aliqñ qz vout min^o
bonū. z tūc ē in mel^o cōmutādū. Sūt
aut tres dispēsatores votoz. Papa z
suis vicari^o. Eps z suis penitentiari^o
Prelat^o religiōis z cui cōmittit. Pa
pa solus pōt dispēsare in voto religio
nis si ē dispēsabile. in voto p^ltinēre in
voto crucis v^l terre sciz. z sibt retinet
votū ad limina Petri z Pauli. z ad
sanctū Jacobū. Eps autē in alijs. Et
nota q nūqz sine alicui^o p^lfatoz aucto
ritate qz debe. votū infringere nisi ne
cessitas vigeat. z supior h^l non possit
Ratto est. qz nullus debet esse iudex
in propria causa.

Sequit^o pceptū tertiu. Capitulu. I.

Receptum
tertū sic ponit. Exo.
xx. Memēto vt dñm
sabbati scifices. Sex
diebus opaberis. z fa
cies oīa opa tua. Se
ptimo autē die sabbatū dñi des cui est.
nō facies in eo omne opus. **D**bi tria
tangunt de qbus p^lncipaliter agen
dum est. Primo phibent opa qdā q

Preceptum III Cap. I

que festū frangi pōt. **Ibi.** *Nō facies in eo omne opus.* Scōdo inebemur sanctificare festū *ibi.* *Memēto ut diē sabbati sanctifices.* Tertio mandat ut laboremus certis dieb⁹ et certo festinē⁹. **Ibi.** *Sex dieb⁹ opaberis.* septimo autē **Ibi.** *die sabbatū dñi ē.* Pro quoz declaratiōe notādū pmo qd in veteri testamēto duplicia festa fuerūt. videlz sabbatū qd institutū fuit originaliter triplici de cā. Primo in grātia actionem. et ad deo vacandū. **Dñi Exod. xx.** *Sex dieb⁹ fecit de⁹ celum et terrā. et septimo die requiuit.* id est. cessauit a nouis creaturis cōdēditis. **Dñi fm Tho. scōdo. ij. .q. cxxij.** sabbatū preceptū erat morale partim. et p̄tim cerimoniale. **Morale** qd lex nature dicitur deo oim rex p̄ncipio aliquo tpe vacandū pot⁹ qd creature. Cerimoniale autē fuit quo ad diē septimū. **Id** fuit figura requiei xp̄i in sepulcro qd futura erat i sabbato. ut dicit **Aug⁹. li. iij. sup Gen. ad lraz.** *Secūdo* in auaricie restrictionē. **Quis** em̄ deus diē sabbati feriandū mandasset auaricia pacq̄redis tpalib⁹ nimis creuisset. Tertio ut laborētes famulie serui licite in corpe aia recreare. quos immisericordes nimis aīa grauassēt. **Unde** tangit **Exo. xx.** ubi inter p̄ceptum illud dicit *Nō facies i eo omne opus tuuz.* Ecce restrictio auaricie in dñis. **Et** filius tu⁹ et filia tua et seruus tu⁹ et ancilla tua. iumentū tuū. et aduena qd est intra portas tuas. **Ecce** tertiu Allā habuerūt i veteri testamēto festa p̄ter sabbatū. ob specialia bñficia eis collata. sic p̄ liberatiōe p̄ iuditiū facta. **Itē** p̄ **Debet** et filia. Sic et in nouo testamēto duplicia hz ecclēia festa. Primo diem dñicum loco sabbati. Scōdo festa xp̄i et sanctorū in memoriā spectaliū bñficioz ecclēie p̄stitoz. **Fuit** autē sabbatū in diē dñicū q̄ntuplici de causa rōnabiliter trāsletū. **Prō** ut cessan-

te figura sabbato pasce qd xp̄s requieuit in sepulcro cessaret et sabbatū presente veritatez immediate transferret in diē sequentē. **Om̄nis** em̄ decursus t̄pis a creatione vel lapsu hoīvsqz ad dñice resurrectōis diē quedā nox fuit **Scōdo** ob memoriā creatōis totū mūdi. **Hac** em̄ diē ad **Iam** deus in p̄ncipio fecit celū et terraz et lucē. **Tertio** in memoriā bñficiū secūde recreatiōis qd per passiōē ad gloriosam xp̄s p̄ueit resurrectōē. **Quis** em̄ dñice diē solū consecrari debet. ut habet. **lxxv. dist. c.** ordinariōes ep̄ozum. **Et** maiora que xp̄s fecit qd ammō illa diē fecit. mundum creare inchoauit et lucē. de qua postea sol factus est. **Unde** et **pp̄ie** dicit dies solis. xp̄s resurrexit. sp̄s sanctuz inuēit. et natus ē in mundū. **Et** ut **Innocēti⁹** dicit. quelibet dñice dies ē imago dñice resurrectōis. **Ob** q̄s etiā causas maior dei influxus in ecclēia expectari pōt qd alio diē simplici. sicut et de loco cōsecrato credit. qd in eo citi⁹ hō exaudiat orando ceteris parib⁹. **Quarto** ne iudicare videamur cōe festū cū inde is tenendo. id etiā feriare sabbato die suspectū est de iudaismo. **Quinto** in figurā et memoriā future resurrectōis n̄re in corpe aia. **Scōdo** notādū qd qd non liceat feriare sabbato nisi qd velle iudicare sicut et antix̄p̄s ordinabit. ut dicit **Grego. de cōse. dist. iij.** p̄uenit. **Tñ** sabbatū beatissime **vḡinis** in specialē honorē est p̄ clerū deputatum triplici de causa. **Primo** qd i sola dei m̄re lumē fidel sabbato obūbratū p̄manit. ap̄st̄s et alijs de xp̄o titubātib⁹. **Scōdo** . qd sic a festiuis ferie sexte fit trāsitus p̄ sabbatuz ad solēnitatem diē dñice. sic etiā a miseria p̄sentis vite fit trāsitus p̄ beatā **virginē** ad status glorie. **Tertio** qd sabbato sepe legitur beata **virgo** **Maria** peccatorib⁹ misera cula et bñficia prestasse. **Unde** legitur

in hystorijs. q̄ olim in greca a nona
diel ferte ferie velum intra q̄d imago
virginis erat. divina v̄tute se aptebar.
z sic p̄mansit vsq̄ ad nonā sabbati. q̄n
itez d̄ismit? se retraxit. cui⁹ exēplo la
tini sabbatū etiā in laudē yginis cōse
craverūt.

E Tertio notandū q̄ tripli
cia sunt festa ecclie. Quedā sunt z di
cuntur p̄cipua z maiora festa ecclie. z
sunt dies d̄nificales. xpi festa. br̄v̄rgis
z ap̄toz. Alia sunt festa ecclie satis cō
munia p̄ orbē. Alia sunt q̄ ep̄i specia
liter in suis dyocēsisibus instituerūt.

Quarto notādū q̄ p̄p̄t quinq̄ mul
tum peccant q̄ hoc p̄ceptū transgredi
unt. Pr̄o qz in veteri testamēto pena
mortis p̄lexū est. Vñ Nūmeri. xv. di
c̄t de quodaz qui colligebat ligna in
sabbato. quē Moyses z Aaron reclu
serūt in carcere z q̄rentes qd ei facere
deberēt. R̄ndit de? More moriatur
hō iste. obmat enī lapidib⁹ ois turba
extra castra. Mystice ar̄ ligna die p̄hi
bito colligit q̄ materiaz ignis inferna
lis colligit. Talis lapidib⁹. id ē. duris
obsturgatiōibus p̄iēdus ē. q̄n in fe
stis transgredi nō d̄mittit. Sc̄do in no
no testamēto ēt graviter punitū ē. Re
fert em̄ Gregl. j. d̄salo. q̄ quedam nu
pra marito in vigilia d̄d̄catōis sancti
Sebastiani vicia concupiscētia a viro
suo se nō abstinnit. in crastino aut̄ cū
remorsu p̄scentie verecūdiā vicia a p
cessione se nō subtraxit. vñ in eadez a
demone publice vexari cepit. quā cūz
sacerdos palla altar̄ iurare veller. cū
etiā demon inuasit cōfudit. Hāc igit̄
amici p̄ incātatores iurare pcurave
rant. s̄ in ip̄is cōsūratōibus legio de
monū in eā intravit. z tot vocibus cla
mare cepit. quot demonibus arrepra
erat. quā tñ demū sancus ep̄s Fortu
nat⁹ p̄ plures dies z noctes orādo libe
rauit. Tertio. qz magne ingratitudis
viciū quis incurrit cū sex dies sibi cū

magno conatu expēdit. z vñ dies nō
in dei honorēz p̄p̄ta aie salutē consu
mat. z cūz tot dei b̄nficia meditari ne
gligit. Quarto qz q̄dāmodo in tres
personas diuinas peccat. In patrem
cui⁹ potētia mundū creauit. In filiu
cui⁹ sapia mundū redemit. In sp̄s sc̄m
q̄ tali die in mundū venit. Et in xpi hu
manitate q̄ nata tali die visibilē p̄mo
apparuit. Quinto qz multū cece pec
cant. Festis em̄ peccātes faciūt sic ille
q̄ loco sacro peccaret. q̄d v̄tū turpius
est q̄ nō in sacro peccare. Tēpus at̄ a
deo sacratū ē. Pr̄e d̄d̄catōne xpi in
d̄d̄catōez demōis veniūt. Pr̄ez p̄ totā
hebdomadā p̄ labores mūdi sūt in
aia. z d̄nisco die turpes sūt in aia licet
mūdi in vestimētis. Quarto notādū
q̄ in genere. xij. sunt per q̄ festi violari
p̄nt. Pr̄o peccādo mortali quocūqz
genere pcti. Fin Tho. vbi p̄r. z Alex.
de hal. i suo. iij. d̄s. xvij. Venit. enim
.xiiij. d̄c̄t. Omne opus seruilē nō fa
ciētis in eo. s. sabbato. Seruit aut̄ hō
pctō. Vñ Job. viij. Qui facit pecca
tū seruus ē pcti. Vñ glo. Amb. Luc
.xiiij. d̄c̄t. Lex in sabbato fuit opa fa
cere. id ē. pctis aggrauari p̄hibet. R̄ō
est. qz pctā mortalia cōrrantē obser
uantie festoz in q̄tū impediūt appli
cationē hois ad deū qd est finis festi.
Et qz vt d̄c̄ Tho. magis ipedit hō a
reb⁹ diuis p̄ op⁹ pcti q̄ p̄ opus licitū.
q̄ntis sit corpale. Pr̄o magis cōtra hoc
p̄ceptū agit q̄ peccat in die festo pctō
mortali. q̄ q̄ opus corpale als licitūz
facit. Nō tñ p̄ventale pctū firviolari
illius p̄cepti. Vñ Aug⁹. li. de decem
chordis d̄c̄t. Melius. id ē. m̄n⁹ ma
le faceret q̄s in agro suo aliquid vtilē. q̄
in teatro seditiosus existeret. Et me
lius faceret femine lanam earū in die
sabbati. q̄ tota die in neomenijs suis
ipudice saltaret. Et d̄c̄ Alex. de ha
lesvbi. s. q̄ peccatum mortale in

Preceptum III **C**api. I

die festo p̄mittit. dupliciter peccat mortaliter. et incurrit reatu duor̄ peccatorū mortalium. eo q̄ (exempli gr̄a) fornicator agit p̄ duo p̄cepta. scilicet nō mechaberis. et sabbata sc̄rifices. et sic d̄ p̄turio et homicidio etc. **N**ō seq̄ videt̄ q̄ sic peccas fornicatio sufficere si vlt̄ p̄terit̄ oꝝ q̄ dicat̄ in p̄fessione. fornicat̄ suus. et in die festo feci. Sic in simili furat̄ in loco sacro tenet̄ circūstātia loci expr̄mere. q̄ tales circūstātie aggrauāt̄ in infinitū. **S**c̄do infringi p̄t̄ sabbatū faciēdo opus fuisse. q̄ **L**euitt̄. xxij. d̄. **Q**uod opus fuisse nō facietis in eo. scilicet. sabbato. **P**ro cuius intellectu notandus est **T**ho. ij. ij. q. cxxij. q̄ p̄ter seruitutē peccati adhuc quātriplex ē seruūt̄. **O**na q̄ sit peccādo mortalit̄. de q̄ dictū est. **A**lia ē q̄ sit p̄ opus laicie. qd̄ videt̄ p̄tiner ad dei cultū. **E**t p̄ tale fuisse opus q̄s meret̄ in festo. nec p̄hibet̄ hic. q̄a quis plus ad quietē sabbati disponit̄. **U**nde etiā in veteri testamēto licuit sabbato circūcidere. hostias mactare et offerre. arcam circūferre hiericho. et filia. **E**t hodie lz doceret̄ vob̄ scripto. **U**nde **I**oh. vij. **C**ircūcisionē accipit̄ hō in sabbato vt nō soluat̄ lex moysi. **E**t **M**art̄. xij. **S**acerdotes in sabbato sabbatū violant. i. corporaliter opant̄ in sabbato. **E**t **N**umer̄. xxij. dicit̄ glo. **F**abri et hōm̄ artifices ociant̄ in die sabbati. **L**ector aut̄ diuie legis vel doctor ab ope suo nō desinit̄. **N**ec tamē p̄taminat̄ sabbatū. sicut nec sacerdotes i tēplo violant et sine crimine sunt. **A**lia est seruūt̄ q̄ hō seruit altari vel sibijpsi. **E**t talia opa fuisse sunt duplicia. **Q**uedā sūt spūalia. vt mēt̄s exercitatio. et talia hic nō dicunt̄ fuisse. q̄ cōueniūt̄ hōi s̄m mēt̄ s̄m quā ē hō seruus dei et nō hois. **U**n̄ em̄ hō nō est serū et p̄prius alterius s̄m mēt̄ s̄m s̄m corp̄. **T**alib̄ seruilib̄ nō oportet abstinere i festo q̄ ad illa q̄ sunt de

se licita honesta et recta. **E**x quo pat̄ q̄ q̄s nō tenet̄ i die festo abstinē ab ips̄is opib̄ spūalib̄ q̄ etiā ab ip̄o opante ordinant̄ ad ip̄ale lucrū. aut ad aliud hōm̄i tale bonū. vt si aduocat̄ in die festo studet̄ in h̄is q̄ die crastina vult p̄ponere p̄pter ip̄ale lucrū. **E**t rustic̄ cogitet̄ de aratione terre sue quā crastina die vult arare. **T**alia em̄ s̄m p̄d̄ cram sniam sc̄i **T**ho. nō sunt seruilia saltē materialit̄. cū sint spūalia et interiora. **D**e istis dicit̄ **R**ich. in. iij. d̄. cxxvij. q̄ hō p̄ executione hōm̄i actū in teriorū et exercitio. non incurrit peccati mortale. nisi p̄ eo p̄ exercitū excludat̄ illa vacatio. quā tūc debet cultus diuio ex necessitate. **A**lia sunt opa hois corporalia. et sūt duplicia. **Q**uedā seruus p̄pria. vt pote ad q̄ qlibet̄ nō tenetur. s̄ ad q̄ tenent̄ serui d̄nis. vt sunt arare. cibos coq̄re. metere et act̄ mechanici et hōm̄i. **N**on em̄ tenet̄ quilibet̄ sibi aut alteri ad talia extra necessitate. s̄ serui tenent̄ ad talia d̄nis suis quorū sunt p̄rij. **E**t oīa talia p̄hibentur in veteri legi p̄ hoc m̄datū. eo q̄ contrariabant̄ obseruāt̄e sabbati. q̄ p̄hibent̄ applicatiōe hois ad diuina. **N**unc d̄o in noua lege nō ē tā stricta p̄hibitio in die dominico sic fuit i die sabbati. **Q**uedā em̄ opa p̄cedunt̄ nūc in die dominico q̄ in sabbato p̄hibent̄. sicut ciborū decoctio et alia huiusmodi. q̄ licet necessaria fuerint poterant tamen p̄ueniri. **E**t etiā in quibusdam operibus p̄hibitis facilius dispensat̄ in noua lege propter necessitatem. q̄ in veteri lege. **E**t ratio est. quia obseruatio sabbati fuit figuralis. **F**igura aut̄ pertinet ad p̄stationem veritatis quam veritate nec in modico p̄terire oportet. et ideo fuit sabbatum tam stricte obseruandū vt figura corresponderet ip̄i rei. **O**bseruatio d̄o dominice non est figuralis cum non

significet futurū. h̄ est cōmemoratio
preterite resurrectionis xp̄i et rēpresen-
tatio p̄sentis quietis animarū quā nūc
habent p̄ xp̄i mortē. Alia rō ē. q̄z olim
fm̄ Tho. in veteri lege observantia sab-
bati fuit moralis et cōmunitatis seu fi-
guralis. Et obfuantia tal' sabbati mu-
tata est in dominicū diē ordinatione
eccle. s̄c̄o hodie obligamur ad obfuan-
tiam dñice nō ex h̄ tertio p̄cepto. h̄ t̄m̄
eccle. mādato. Alia v̄o sunt opa hois
corpalia cōmunia servis et liberis. ad
que quilibz hō applicat corporalit. q̄
de sui natura aut inrētionē agētis or-
dinant ad lucrū temporale. aut ad alī
quod bonū corporale tanq̄ ad finem
ppriū et immediatū. vt sunt omnes
actus mechanici. cultura agrorū. vi-
nearum. et similia. mercatura. placita-
tio. iudicia p̄tiosa. et similia. Ista eccle-
sia determinauit esse seruilia. et statuit
ea in diebus dñicis. et in alijs festiuita-
tibus ab vniuersali ecclesia instatū nō
eē exercēda. nisi urgeat necessitas aut
suadeat pietas. vt p̄tz de pse. dis. iij. ro-
gationes. Et. xv. q. iij. et extra d̄ ferijs
.c. oēs. **T**ertio infringit festū p̄ hoc
q̄ aliq̄ nō legitime p̄pedit negligunt
audire missam. Quilibet em̄ xp̄ian⁹
ex p̄cepto p̄mo tenet ad deū actualit̄
diligendū. Et videt Scoto in. iij. dis.
.xxvij. q̄ hoc fit diebus festiuis. ita q̄
om̄i die festiuis. et potissime dieb⁹ do-
minicis et principalibus festis teneat
se homo recolligere deum sup̄ om̄ia
actualiter diligere. Et forte hoc deter-
minat diuinū mandatum illud. Sab-
bata sanctifices. vt vnusq̄sqz maneat
apud se colligendo se et ascendēdo in
deū suū. Et ecclesia specificat h̄ quātū
ad missam andiēdā die dñico. de pse.
dis. i. missas. **Q**uarto infringit festū
p̄ eos q̄ nimis tarde in vigilia festi la-
tant opa phibita. et qui in die festo ne-
quis cito laborant. non scz terminato

festo. **Q**uādo aut̄ quis teneat festum
inchoare vel terminare. **R**ñ. Ray. q̄
regulariter a vespera in vesperā. extra
e. omnes. Festoz t̄m̄ in̄itū et finis in̄
eoz qualitatē et in̄xta diuersaz regio-
nū p̄suetudines p̄siderari debēt. Et si
cut magnitudo dierū exigit celebrari
sic p̄ns incipere et tardius debere ter-
minari vera rōne videtur. extra. e. q̄m̄.
Quinto offendūt p̄dicationē in festo
nō audiētes. vel irritētes eos qui au-
diunt. vel alios de f̄mone trahentes.
et in sermone dormiētes. Magna em̄
est negligētia cibū corporis p̄ sex dies
querere. et aie cibū p̄ vnā horā fastidi-
re. Nullus em̄ p̄t p̄cepta intelligere
nisi discat. p̄dicatoz aut̄ est docto: des-
p̄ceptoz. Sexto offendūt sup̄bi vesti-
tu sup̄fluo p̄poso. hastiludis. et sil-
bus. Septimo vendētes auare et emē-
tes mercatores et institores. Octauo
luxuriosi cultu vestitū feris. tactibus
cantib⁹ et verbis. potissime choreis in-
sistendo. vt cōpleat luxuriosam volu-
ptatem. Nono gulosi porationib⁹ vel
cōmestationib⁹ se ingurgitantes. et fer-
cula nimis lauta p̄curātes. Decimo
tracundi. litigiosi et luso:es. Undeci-
mo iudicijs p̄sidentes sine cā vel pie-
tate. Duodecimo accidiosi q̄ diuinū
cultum ad quem tenētur. puta f̄mo-
nes. missas. et similia fastidiū et triste
audiunt. Et sic patet de prohibitis in
tertio mandato.

Capitulum. ij.

Secundo videndum erit de isto
q̄ mandatur affirmatiue vide-
licet. Memēto vt diem sabba-
ti sanctifices. Nō em̄ sufficit a sensibi-
lib⁹ abstinere. h̄ oportet cultui diuino
se applicare. Vbi notandū festiuitas
specificat nouē modis. P̄mo i auditiō
missaz et diuina officia deuote. Qui em̄
vt Rich. dic. omittūt audire missā pec-
cāt grauit. nisi sint ex aliq̄ rōnabili cā